

УНІВЕРСИТЕТ ЯК СУБ'ЄКТ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ВЗАЄМОДІЇ В ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Макурін А. А., Макуріна О. А.

ВСТУП

Університет як суб'єкт регіональної політики відіграє важливу роль у формуванні та реалізації стратегій розвитку регіону. Ефективна взаємодія університету з публічним простором є ключовим фактором сталого розвитку регіону та підвищення якості життя населення. В умовах глобалізації, швидких технологічних змін та зростаючої складності соціально-економічних процесів, університети перестають бути ізольованими освітніми осередками, перетворюючись на активних учасників суспільного життя. Вони виступають не лише джерелом знань та підготовки кваліфікованих кадрів, але й центрами інновацій, культурного розвитку та соціальної інтеграції, відіграючи вирішальну роль у формуванні майбутнього регіону.

Сучасний університет – це складний багатофункціональний організм, що генерує нові знання, розробляє інноваційні технології, формує інтелектуальну еліту та сприяє розвитку громадянського суспільства. Його потенціал виходить далеко за межі академічної діяльності, охоплюючи широкий спектр взаємодій з різними стейкхолдерами: органами державної влади та місцевого самоврядування, бізнесом, громадськими організаціями, культурними інституціями та безпосередньо з населенням. Саме ця багатогранна взаємодія у публічному просторі створює синергетичний ефект, що сприяє сталому розвитку регіону¹.

Сталий розвиток, як концепція, передбачає збалансований підхід до економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього середовища. У цьому контексті університети відіграють важливу роль у забезпеченні якісної освіти, що формує екологічну свідомість та сприяє розвитку інноваційних технологій, спрямованих на вирішення екологічних проблем. Вони також є центрами генерації знань та досліджень, що сприяють розвитку сталих економічних моделей та соціальних ініціатив².

¹ Карпенко О., Лях Т., Гунько С. Публічний простір як інструмент розвитку соціальної згуртованості громади. *Вісник Humanitas* 10.2 2023. С. 218-224.

² Кушнір О.К. Фінансування освіти як запорука сталого розвитку економіки. *Кредиту ПО Нікіфоров* 2023. С. 72-78.

Взаємодія університету з публічним простором проявляється у різних формах³: від участі у розробці регіональних стратегій розвитку та надання експертної підтримки органам влади до реалізації спільних проєктів з бізнесом та громадськими організаціями. Важливим аспектом є також поширення знань та культури серед населення через організацію публічних лекцій, семінарів, конференцій та інших освітніх та культурних заходів. Ефективна взаємодія університету в публічному просторі сприяє не лише економічному зростанню регіону, але й підвищенню якості життя населення. Вона забезпечує доступ до якісної освіти та культурних цінностей, сприяє розвитку громадянської активності та формуванню соціально відповідального суспільства.

Університети стають центрами тяжіння для талановитої молоді, сприяючи розвитку людського капіталу та формуванню позитивного іміджу регіону. Однак, ефективна взаємодія університету з публічним простором не є автоматичним процесом. Вона потребує цілеспрямованих зусиль з боку університету, органів влади, бізнесу та громадськості. Важливим є створення сприятливого середовища для співпраці, формування ефективних механізмів комунікації та партнерства, а також забезпечення фінансової та організаційної підтримки спільних проєктів. У контексті України, де відбуваються процеси децентралізації, євроінтеграції та відновлення після війни, роль університетів у регіональному розвитку набуває особливого значення. Вони можуть стати ключовими драйверами відновлення економіки, розвитку інновацій та формування нового, більш стійкого та інклюзивного суспільства.

Дослідження аспектів взаємодії університетів у публічному просторі є надзвичайно важливим для розробки ефективних стратегій регіонального розвитку та підвищення якості життя населення. Саме тому, аналіз форм, механізмів та перспектив цієї взаємодії, виявлення проблем та можливостей, є метою даного дослідження.

1. Теоретичні засади участі університетів у регіональній політиці

Взаємодія університетів та регіону є складним та багатогранним процесом, що охоплює різні сфери суспільного життя. Для опису цієї взаємодії існує ряд концепцій та моделей, кожна з яких акцентує увагу на певних аспектах. Розглянемо їх у контексті Дніпропетровського регіону, враховуючи його історичні, економічні та соціальні особливості.

³ Терещук В.І. Освіта задля сталого розвитку: медійний вимір проблеми. *Інтегровані комунікації* 2024. С. 211-217.

Традиційна модель взаємодії, яку часто називають «Університет 1.0», характеризується відносною ізольованістю університету від зовнішнього світу. Основна увага зосереджена на навчанні та фундаментальних дослідженнях. Вплив на регіон здійснюється переважно через підготовку кадрів, які потім працевлаштовуються на місцевих підприємствах. Для Дніпропетровщини, з її потужним промисловим комплексом, ця модель була особливо актуальною в радянський період. Університети регіону, такі як Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Національна металургійна академія України, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна та інші, забезпечували кваліфікованими інженерами, металургами, транспортниками та іншими фахівцями промислові гіганти, що розташовувалися в регіоні. Однак, ця модель мала і свої недоліки, зокрема недостатній зв'язок між науковими дослідженнями та потребами виробництва, обмежену участь університетів у вирішенні соціальних проблем регіону.

Наступним етапом розвитку стала модель «Університет 2.0» або «Дослідницький університет». Вона характеризується зростанням значення науково-дослідницької діяльності, комерціалізацією наукових розробок та активною співпрацею з бізнесом. Університет стає не лише освітнім, але й науковим центром, що генерує нові знання та технології, які можуть бути використані для розвитку регіональної економіки. У Дніпропетровському регіоні ця модель знаходить своє відображення у діяльності технічних та природничих університетів, які проводять дослідження в галузі металургії, машинобудування, енергетики, екології та інших напрямків. Створюються наукові парки, інноваційні центри та стартап-інкубатори, що сприяють комерціалізації наукових розробок. Проте, процес комерціалізації та трансферу технологій залишається складним та потребує подальшого розвитку.

Сучасна концепція «Університет 3.0» або «Підприємницький університет» передбачає ще більш активну роль університету в регіональному розвитку. Він виступає не лише постачальником кадрів та наукових розробок, але й активним драйвером інновацій, сприяючи створенню нових підприємств, залученню інвестицій та формуванню інноваційної екосистеми. Університети стають центрами підприємницької активності, де студенти та викладачі отримують підтримку у створенні власних стартапів, розвивають підприємницькі

навички та отримують доступ до інвестицій⁴. Для Дніпропетровщини, з її значним промисловим потенціалом та потребою в диверсифікації економіки, ця модель є особливо важливою. Розвиток стартап-руху, створення технопарків та інноваційних кластерів на базі університетів може сприяти створенню нових робочих місць, залученню інвестицій та розвитку нових галузей економіки.

Найбільш комплексною та сучасною є модель "Quadruple Helix" (Чотиривимірна спіраль), яка підкреслює необхідність взаємодії університету не лише з бізнесом, але й з органами влади та громадянським суспільством. Ця модель передбачає створення партнерств між цими чотирма «спіралями» для спільного вирішення регіональних проблем та досягнення сталого розвитку. Органи влади забезпечують формування політики та створення сприятливого регуляторного середовища. Бізнес виступає замовником на дослідження та розробки, а також забезпечує фінансування та комерціалізацію інновацій. Громадянське суспільство виступає як джерело соціальних потреб та ідей, а також контролює діяльність університету та інших стейкхолдерів. У Дніпропетровському регіоні ця модель набуває особливого значення в умовах децентралізації та розвитку громадянського суспільства. Взаємодія між університетами, владою, бізнесом та громадою є ключовою для успішного вирішення соціально-економічних проблем регіону, таких як екологічні проблеми, розвиток інфраструктури, підтримка соціально вразливих груп населення та інші.

Конкретні форми взаємодії університетів Дніпропетровщини з регіоном включають: підготовку кадрів для місцевих підприємств та організацій, проведення науково-дослідних проєктів за замовленням регіональної влади та бізнесу, створення спільних підприємств та стартапів, організацію стажувань та практик для студентів, участь у розробці регіональних стратегій розвитку, проведення публічних лекцій, семінарів та конференцій для місцевої громади, співпрацю з громадськими організаціями у реалізації соціальних проєктів.

Проблеми, що існують у цій сфері, включають недостатнє фінансування наукової діяльності, низький рівень комерціалізації наукових розробок, бюрократичні перешкоди, відсутність ефективних механізмів співпраці між університетами та іншими стейкхолдерами. Важливим є також питання розвитку підприємницької культури в університетському середовищі та стимулювання інноваційної діяльності.

⁴ Калашнікова С., Оржель О. Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»* 2022. С. 89-129.

Перспективи розвитку взаємодії університетів та Дніпропетровського регіону пов'язані з удосконаленням законодавчої бази, створенням сприятливого інвестиційного клімату, розвитком інноваційної інфраструктури, стимулюванням підприємницької діяльності в університетах та підтримкою міжнародної співпраці. Особливу увагу слід приділити розвитку механізмів державно-приватного партнерства у сфері освіти та науки, а також залученню університетів до реалізації регіональних програм та проєктів, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем регіону.

Ефективна взаємодія університету з публічним простором є важливим фактором сталого розвитку регіону та підвищення якості життя населення. Університети, як центри знань та інновацій, відіграють ключову роль у формуванні майбутнього регіону⁵. Для реалізації цього потенціалу необхідно створювати сприятливі умови для співпраці між університетами, владою, бізнесом та громадою, розвивати інноваційну інфраструктуру та стимулювати підприємницьку діяльність в університетах. В умовах сучасних викликів, включаючи війну в Україні, роль університетів у відновленні та розвитку країни набуває особливого значення.

2. Реалізація освітньої функції в університеті та підготовка кадрів

Освітня функція університету відіграє фундаментальну роль у регіональному розвитку, забезпечуючи підготовку кваліфікованих кадрів для місцевої економіки. Університет, як центр знань та компетенцій, формує людський капітал, який є вирішальним фактором економічного зростання, інновацій та соціального прогресу. Ця функція не обмежується лише передачею теоретичних знань; вона охоплює широкий спектр діяльності, спрямованої на формування професійних навичок, розвиток критичного мислення, виховання громадянської відповідальності та сприяння особистісному розвитку студентів.

Підготовка кваліфікованих кадрів для регіональної економіки передбачає тісну взаємодію університету з місцевими підприємствами, організаціями та органами влади. Університет повинен враховувати потреби ринку праці, аналізувати тенденції розвитку економіки регіону та адаптувати свої освітні програми до сучасних вимог. Це дозволяє

⁵ Бородієнко О., Вітренко Ю., Воробйова О., Ворона В., Дебич М., Кущенко О., Паламарчук О., Слосаренко О., Ж. Таланова Ж., Ткаченко В. Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Кущенко, О. Паламарчук, О. Слосаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 152 с. ISBN 978-617-7644-58-2

забезпечити випусчників актуальними знаннями та навичками, які є затребуваними на ринку праці, та сприяє їхньому успішному працевлаштуванню.

Важливим аспектом освітньої функції є забезпечення якісної освіти, що відповідає міжнародним стандартам. Це передбачає використання сучасних освітніх технологій, впровадження інноваційних методів навчання, забезпечення доступу до сучасного обладнання та літератури, а також залучення до викладання висококваліфікованих викладачів. Якісна освіта сприяє формуванню конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно працювати в умовах глобальної економіки. Університет також відіграє важливу роль у розвитку безперервної освіти та підвищенні кваліфікації працівників. Він пропонує різноманітні програми післядипломної освіти, тренінги, семінари та курси підвищення кваліфікації, що дозволяє працівникам оновлювати свої знання та навички відповідно до потреб ринку праці. Це сприяє підвищенню продуктивності праці, впровадженню нових технологій та розвитку інновацій на підприємствах регіону. Окрім професійної підготовки, університет сприяє розвитку особистісних якостей студентів, таких як критичне мислення, комунікативні навички, лідерські якості та здатність до самонавчання. Ці якості є важливими для успішної кар'єри та активної участі у суспільному житті. Університет створює умови для розвитку студентського самоврядування, волонтерської діяльності, участі у наукових та культурних проєктах, що сприяє формуванню громадянської відповідальності та соціальної активності студентів.

Важливою складовою освітньої функції є також міжнародна співпраця університетів. Участь у міжнародних освітніх та наукових програмах, обмін студентами та викладачами, спільні наукові проєкти сприяють підвищенню якості освіти, розвитку міжнародної мобільності та інтеграції української освіти у світовий освітній простір. Ефективна реалізація освітньої функції університету є запорукою сталого розвитку регіону. Вона забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів, сприяє розвитку інновацій та підвищенню якості життя населення. Університет, як центр знань та компетенцій, відіграє ключову роль у формуванні майбутнього регіону та розвитку країни в цілому.

Таблиця 1

**Взаємозв'язок університету та регіональної економіки
через підготовку кадрів**

Освітня діяльність (підготовка кадрів)	Розробка та реалізація освітніх програм (бакалаврат, магістратура, аспірантура, професійна перепідготовка)	Забезпечення регіону кваліфікованими фахівцями різних спеціальностей	Підготовка інженерів-металургів для "АрселорМіттал Кривий Ріг", IT-фахівців для місцевих IT-компаній, медичних працівників для лікарень Дніпра
	Впровадження сучасних методів навчання (дуальна освіта, STEM-освіта, проєктне навчання)	Підвищення якості підготовки фахівців, формування практичних навичок та компетенцій, відповідних вимогам ринку праці	Співпраця з підприємствами у рамках дуальної освіти, створення навчальних лабораторій, оснащених сучасним обладнанням
	Організація практик та стажувань студентів на підприємствах регіону	Отримання студентами практичного досвіду, адаптація до реальних умов виробництва, встановлення контактів з потенційними роботодавцями	Практика студентів технічних спеціальностей на заводах "Південмаш", "Інтерпайп", стажування студентів-економістів в банках та фінансових установах
	Розвиток системи безперервної освіти та підвищення кваліфікації	Забезпечення постійного професійного розвитку працівників, підвищення їхньої конкурентоспроможності, сприяння впровадженню інновацій на підприємствах	Проведення тренінгів та семінарів для працівників промислових підприємств, програми MBA та Executive Education
	Формування soft skills (комунікативні навички, лідерство, робота в команді, критичне мислення)	Підвищення адаптивності та мобільності випускників на ринку праці, формування лідерського потенціалу, розвиток підприємницьких якостей	Студентські клуби, організації, тренінги з розвитку soft skills, програми з підприємництва
Вплив на ринок праці	Задоволення потреб регіонального ринку праці у кваліфікованих кадрах	Зниження рівня безробіття, підвищення кваліфікації робочої сили, залучення інвестицій в регіон	Зменшення дефіциту кадрів у ключових галузях економіки, підвищення продуктивності праці

	Сприяння розвитку нових галузей економіки	Створення нових робочих місць, диверсифікація економіки регіону, підвищення його конкурентоспроможності	Підготовка фахівців для ІТ-сектору, розвитку стартапів та інноваційних компаній
	Залучення та утримання талановитої молоді в регіоні	Зменшення відтоку кадрів, формування інтелектуального потенціалу регіону	Створення привабливих умов для навчання та проживання, розвиток студентської інфраструктури

Інноваційна функція університету, що охоплює комерціалізацію наукових розробок, створення стартапів та сприяння розвитку підприємництва, є потужним двигуном економічного зростання та соціального прогресу на регіональному та національному рівнях. Вона трансформує університет із суто академічної інституції в активного учасника інноваційної екосистеми, генеруючи не лише фундаментальні знання, але й практичні рішення, нові продукти, послуги, компанії та, як наслідок, робочі місця. Ця функція передбачає комплексний підхід, що охоплює різні етапи – від генерації ідеї до виведення продукту на ринок.

Комерціалізація наукових розробок – це процес перетворення наукових ідей, винаходів, технологій, результатів досліджень та інших форм інтелектуальної власності в комерційно успішні продукти, послуги, ліцензії або інші форми, що приносять економічну вигоду. Університет в цьому процесі виступає як посередник між наукою та бізнесом, забезпечуючи ідентифікацію та оцінку комерційного потенціалу розробок, тобто виявлення серед наукових здобутків тих, що мають реальний ринковий попит та здатні принести прибуток. Цей процес включає проведення попередніх маркетингових досліджень, аналіз ринку, оцінку конкурентного середовища та визначення потенційних споживачів. Важливим етапом є захист інтелектуальної власності, що передбачає юридичне оформлення прав на винаходи, реєстрацію корисних моделей, промислових зразків, торгових марок та авторських прав. Захист ІВ забезпечує юридичні підстави для отримання прибутку від комерціалізації розробок та запобігає їх несанкціонованому використанню. Безпосередня передача прав на використання технологій зовнішнім компаніям відбувається через трансфер технологій, який може здійснюватися різними способами: через ліцензійні угоди, надання компаніям права на використання технології за певну плату (роялті); створення спільних підприємств (joint ventures), утворення нової юридичної особи спільно з бізнес-партнером для комерціалізації технології; продаж патентів, повна передача прав на

технологію шляхом продажу патенту; або договори про передачу технологій (Technology Transfer Agreements – ТТА), угоди, що визначають умови передачі технологій, включаючи конфіденційність, права власності та розподіл прибутків. Створення spin-off компаній, заснування нових компаній на базі університетських розробок, де науковці, винахідники або студенти стають співзасновниками або отримують частку в бізнесі, дозволяє більш гнучко та ефективно комерціалізувати технології, залучати інвестиції та швидко реагувати на зміни ринку. Важливим елементом комерціалізації є також участь у виставках, конференціях, ярмарках технологій та інвестиційних форумах, що дозволяє демонструвати наукові розробки потенційним інвесторам, партнерам, представникам бізнесу та широкій громадськості, сприяючи встановленню контактів та укладанню угод⁶.

Створення стартапів є наступним важливим аспектом інноваційної функції університету. Університет створює екосистему, сприятливу для розвитку стартапів, забезпечуючи бізнес-інкубатори та акселератори, програми підтримки стартапів на різних стадіях розвитку, що включають менторство від досвідчених підприємців та експертів, навчання з бізнес-планування, маркетингу, фінансів, управління проєктами, юридичних аспектів, доступ до інфраструктури, офісні приміщення, коворкінги, лабораторії, обладнання, та початкове фінансування (pre-seed, seed funding). Важливим є надання консультацій з питань бізнесу та ІВ, допомога у розробці бізнес-планів, юридичному оформленні компаній, захисті інтелектуальної власності, пошуку інвесторів, маркетингу, продажів та інших аспектів ведення бізнесу. Університет також сприяє доступу до інвестицій, залученню венчурних інвесторів, бізнес-ангелів, грантів, державних програм підтримки стартапів, краудфандингу та інших джерел фінансування, і може навіть створювати власні венчурні фонди або співпрацювати з існуючими. Формування стартап-спільнот та мереж, створення динамічного середовища, де студенти, викладачі, науковці, підприємці, інвестори та інші зацікавлені сторони можуть обмінюватися ідеями, досвідом, знаходити партнерів та отримувати підтримку, є також важливою складовою університетської підтримки стартапів.

Сприяння розвитку підприємництва є ще однією важливою складовою інноваційної функції університету. Університет сприяє розвитку підприємницької культури в регіоні та країні, здійснюючи навчальні програми з підприємництва, включаючи курси, тренінги,

⁶ Самойлов П. Л. Участь університетів у регіональних інноваційних екосистемах, європейський досвід. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки* 1 2018. С. 150-166.

семінари, майстер-класи та факультативи з підприємництва до навчальних планів різних спеціальностей, а також організація окремих програм з підприємництва для студентів, викладачів, науковців та місцевої громади. Ці програми охоплюють широкий спектр тем, включаючи генерацію ідей, бізнес-планування, маркетинг, продажі, фінанси, управління проектами, лідерство та інновації. Організація конкурсів бізнес-планів, стартап-іventів, хакатонів, пітчинг-сесій стимулює генерацію нових бізнес-ідей, розвиток навичок презентації та захисту проектів, а також створює платформу для нетворкінгу та залучення інвестицій. Співпраця з бізнес-асоціаціями, торгово-промисловими палатами, органами місцевої влади та іншими підприємницькими організаціями створює мережу партнерів, що підтримують розвиток підприємництва в регіоні, організація спільних заходів, програм та проектів. Важливим є також формування підприємницького мислення, виховання у студентів та науковців таких ключових якостей, як ініціативність, креативність, відповідальність, здатність до ризику, адаптивність, інноваційність, лідерство та вміння працювати в команді та орієнтація на результат.

Ефективна реалізація інноваційної функції університету має значний позитивний вплив на створення нових робочих місць, розвиток стартапів та комерціалізацію наукових розробок безпосередньо призводять до створення нових робочих місць, особливо у високотехнологічних та інноваційних галузях, що сприяє зменшенню безробіття та підвищенню рівня зайнятості населення. Успішні стартапи та інноваційні проекти приваблюють інвестиції в регіон, як внутрішні, так і зовнішні, що стимулює економічне зростання та розвиток інфраструктури. Університет стає ключовим елементом формування та розвитку інноваційної екосистеми, що об'єднує науку, бізнес, владу, інвесторів, громадські організації та інші зацікавлені сторони. Інновації сприяють розвитку нових галузей економіки, підвищенню продуктивності праці, створенню високотехнологічних виробництв та підвищенню конкурентоспроможності регіону та країни на національному та міжнародному рівнях. Розвиток нових технологій та стартапів дозволяє зменшити залежність регіону від традиційних галузей промисловості та створити більш стійку та диверсифіковану економіку. Нові технології та інновації можуть покращувати якість життя населення у різних сферах, таких як медицина, освіта, транспорт, екологія та інші. Таким чином, інноваційна функція університету є потужним фактором економічного зростання, соціального розвитку та підвищення якості життя населення, перетворюючи університет на ключового гравця в інноваційній

екосистемі, що позитивно впливає на формування економіки знань та створення нових можливостей для розвитку регіону та країни.

Дослідження теоретичних засад участі університетів у регіональній політиці дозволяє сформулювати низку важливих висновків. По-перше, університети еволюціонували від ізольованих освітніх інституцій до активних суб'єктів регіонального розвитку, впливаючи на економіку, соціальну сферу, культуру та інновації. По-друге, існують різні моделі взаємодії університетів та регіону, від традиційної до сучасних концепцій «підприємницького університету» та «*Quadruple Helix*». Остання, зокрема, підкреслює необхідність тісної співпраці з бізнесом, владою та громадянським суспільством для досягнення сталого розвитку. По-третє, участь університетів у регіональній політиці базується на виконанні ними комплексу функцій, включаючи освітню, науково-дослідницьку, інноваційну, соціальну та культурну. Освітня функція забезпечує регіон кваліфікованими кадрами, науково-дослідницька – генерує нові знання та технології, а інноваційна – сприяє їх комерціалізації та розвитку підприємництва. Соціальна та культурна функції спрямовані на розвиток місцевої громади та поширення знань. По-четверте, ефективна взаємодія університету з регіоном потребує створення сприятливого середовища, що включає удосконалення законодавчої бази, розвиток механізмів співпраці, фінансову підтримку та формування підприємницької культури. По-п'яте, в умовах сучасних викликів, таких як децентралізація, євроінтеграція та пост конфліктне відновлення, роль університетів у регіональному розвитку є особливо важливою⁷. Вони можуть стати драйверами цих процесів, сприяючи розвитку інновацій та формуванню людського капіталу. По-шосте, теоретичні засади є фундаментом для розробки практичних рекомендацій щодо активізації участі університетів у регіональній політиці. По-сьоме, подальші дослідження повинні фокусуватися на аналізі конкретних форм та механізмів взаємодії, виявленні проблем та розробці ефективних стратегій. Отже, університети відіграють ключову роль у формуванні майбутнього регіону, сприяючи його сталому та збалансованому розвитку. Їхня активна участь у регіональній політиці є необхідною умовою для успішного розвитку країни в цілому.

⁷ Вавіліна Н. В. Роль і функції ЗВО в умовах інноваційної економіки. *Інформація, аналіз, прогноз-стратегічні важелі ефективного дер-жавного управління: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7 листопада 2019 р.*//МОН України; *УкрІНТЕІ [та ін.]*.–Київ: УкрІНТЕІ, 2019.–268 с. (2019): 59.

3. Форми та механізми взаємодії університетів з регіональними стейкхолдерами й формування іміджу закладу освіти

Взаємодія з органами місцевої влади та регіональними адміністраціями: Участь у розробці регіональних стратегій розвитку. Взаємодія університету з органами місцевої влади та регіональними адміністраціями, зокрема участь у розробці регіональних стратегій розвитку, є надзвичайно важливим аспектом для обох сторін.

Університет, як осередок знань, експертизи та інновацій, може суттєво збагатити процес стратегічного планування, а місцева влада отримує доступ до кваліфікованих кадрів та наукових досліджень для вирішення нагальних проблем регіону. Ця взаємодія включає експертну підтримку через аналіз та прогнозування ситуації в регіоні, консультації та експертні оцінки з різних питань, розробку аналітичних матеріалів для органів місцевої влади. Університет бере участь у розробці стратегічних документів, залучаючись до робочих груп та комісій, організовуючи спільні заходи з представниками влади, бізнесу та громадськості, надаючи пропозиції та рекомендації до проектів стратегічних документів. Важливим є також етап реалізації стратегій та моніторингу, де університет може брати участь у реалізації окремих проектів, здійснювати моніторинг та оцінку ефективності реалізації регіональних стратегій. Створення спільних структур, таких як науково-дослідні центри та лабораторії, технопарки та бізнес-інкубатори, сприяє об'єднанню зусиль університету та місцевої влади для вирішення актуальних проблем регіону та розвитку інновацій та підприємництва.

Прикладами участі університету є розробка стратегій соціально-економічного розвитку регіону, програм розвитку освіти, науки, культури та спорту, екологічних програм та проектів, програм розвитку туризму та рекреації. Ефективна взаємодія потребує налагодження постійного діалогу, взаємної довіри та чіткого визначення спільних цілей.

Створення освітніх та культурних програм для місцевої громади є важливим напрямком діяльності як НТУ «Дніпровська політехніка», так і Дніпровської міської ради. Співпраця між цими двома інституціями дозволяє створювати якісні та різноманітні програми, що задовольняють потреби різних верств населення.

Так, наприклад в розрізі співпраці у створенні освітніх програм наш університет активно залучає школярів до проведення профорієнтаційної роботи. Дні відкритих дверей проводяться раз на місяць починаючи з початку навчального року з метою залучення школярів до стін університету на ярмарку вакансій спеціальностей. Будь-яка школа може залишити запит на проведення індивідуальної екскурсії по

спеціальностям університету та факультетам два рази на місяць по середам. Оскільки майбутні абітурієнти та студенти повинні чутко розуміти, які ЗНО (НМТ – національний мультипредметний тест) складати. Кожен предмет має вплив на вибір майбутньої професії та підготовки фахівця. На початку 2022 року визначили, що абітурієнти складають три предмета з НМТ обов'язкові, а четвертий на вибір вступника.

Тому в продовж цієї комунікації утворюється новий зв'язок, а саме проведення підготовчих курсів до ЗНО (НМТ – національний мультипредметний тест) з різних предметів, що дозволяє учням підвищити свої знання та успішно скласти іспити. Міська рада може підтримувати ці ініціативи інформаційно або шляхом надання приміщень.

В стінах університету проводяться програми підвищення кваліфікації, перепідготовки та професійного навчання для дорослих. Спільно з міською радою можуть розроблятися програми, що відповідають потребам місцевого ринку праці та сприяють розвитку економіки міста.

Також за підтримки міської ради реалізується програма неформальної освіти, що цікавлять мешканців міста, таких як історія, культура, мистецтво, наука, технології, екологія тощо.

Наступним напрямком у співпраці є створення культурних програм. До них відносяться виставки, театральні вистави, проведення фестивалів, творчих майстерень. Так в літку кожного року за підтримку міської адміністрації проводяться ярмарки університетів. Де кожен заклад освіти регіону може продемонструвати свої надбання, розробки та здобутки. Цей захід направлений на пошук нових інвесторів, бізнес – партнерів та формування відповідей на запит бізнесу. Тобто, що саме не вистачає бізнесу регіону для розвитку та гармонізації діяльності, оскільки промисловий регіон завжди потребує великої кількості фахівців різного фаху, яких можна знайти в закладах вищої освіти регіону.

Співпраця НТУ «Дніпровська політехніка» та Дніпровської міської ради у створенні освітніх та культурних програм є важливим фактором розвитку міста та підвищення якості життя його мешканців. Вона сприяє підвищенню рівня освіти та культури населення, розвитку творчих здібностей, формуванню громадянської свідомості та патріотизму.

Формування позитивного іміджу університету як активного учасника регіонального розвитку є важливим аспектом його діяльності. Університет, який бере активну участь у вирішенні соціально-економічних і культурних питань регіону, демонструє свою спроможність бути рушійною силою змін. Важливим елементом є

створення сучасних освітніх програм, орієнтованих на потреби місцевої економіки, що сприяє підготовці кваліфікованих фахівців для регіону.

Участь університету в наукових дослідженнях і впровадження інноваційних рішень сприяє розвитку бізнесу, підвищенню рівня зайнятості та технологічному прогресу. Тісна співпраця з місцевою владою, підприємствами та громадськими організаціями зміцнює зв'язок університету з регіоном і створює умови для взаємної вигоди. Крім того, організація соціальних, культурних і просвітницьких заходів сприяє формуванню довіри та позитивного сприйняття закладу серед населення.

Підтримка екологічних ініціатив, розвиток інфраструктури, спрямованої на покращення умов життя в регіоні, та участь у благодійних проєктах також є важливими чинниками, що впливають на імідж університету. Усе це допомагає створювати позитивну репутацію закладу як центру інтелектуального, соціального та економічного розвитку регіону.

Ефективна комунікаційна стратегія є ключовим елементом успішного позиціонування університету в публічному просторі. У сучасному інформаційному середовищі, де конкуренція за увагу аудиторії постійно зростає, університети повинні активно працювати над створенням позитивного іміджу, залученням нових студентів, співпрацею з бізнесом та органами влади.

Першочерговим завданням комунікаційної стратегії є побудова чіткого і впізнаваного бренду університету, що відображає його цінності, місію, досягнення та унікальні особливості. Це включає створення сильного візуального стилю, що гармонійно поєднується з ключовими повідомленнями закладу. Інформаційна присутність університету в медіа та соціальних мережах є невід'ємною частиною стратегії.

Актуальні новини, історії успіху випускників, досягнення студентів та викладачів, а також освітні можливості повинні регулярно висвітлюватися через офіційні сайти, блоги, сторінки у соціальних мережах та партнерські медіа. Діалог з аудиторією має бути відкритим і двостороннім. Це досягається шляхом активного залучення студентів, абітурієнтів, батьків, роботодавців та інших стейкхолдерів через форуми, опитування, інтерактивні заходи та зворотній зв'язок. Організація публічних подій, таких як конференції, семінари, культурні заходи та дні відкритих дверей, дозволяє університету залучати нову аудиторію та підкреслювати свою соціальну значущість. Особливу увагу слід приділити участі у регіональних та міжнародних заходах, що сприяє зміцненню позицій університету на глобальному рівні. Співпраця з

іншими організаціями, бізнесом і науковими установами дозволяє університету посилювати свою репутацію як надійного партнера.

Таким чином, успішна комунікаційна стратегія повинна бути динамічною, адаптуючись до змін у зовнішньому середовищі та технологічного прогресу. Завдяки поєднанню традиційних і сучасних методів комунікації університет може стати потужним учасником публічного простору, здатним ефективно реалізовувати свої цілі та зміцнювати свій статус у суспільстві. А також стати драйвером підтримки економіки регіону в умовах війни та в цілсьовоєнні роки⁸.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу сформуванати наступні висновки:

1. Сучасний університет – це складний багатофункціональний організм, що генерує нові знання, розробляє інноваційні технології, формує інтелектуальну еліту та сприяє розвитку громадянського суспільства. Потенціал університету виходить далеко за межі академічної діяльності, охоплюючи широкий спектр взаємодій з різними стейкхолдерами: органами державної влади та місцевого самоврядування, бізнесом, громадськими організаціями, культурними інституціями та безпосередньо з населенням.

2. Сталий розвиток, як концепція, передбачає збалансований підхід до економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього середовища. У цьому контексті університети відіграють важливу роль у забезпеченні якісної освіти, що формує екологічну свідомість та сприяє розвитку інноваційних технологій, спрямованих на вирішення екологічних проблем.

3. Взаємодія університету з публічним простором проявляється у різних формах: від участі у розробці регіональних стратегій розвитку та надання експертної підтримки органам влади до реалізації спільних проєктів з бізнесом та громадськими організаціями.

4. Найбільш комплексною та сучасною є модель «Quadruple Helix» (Чотирирівнева спіраль), яка підкреслює необхідність взаємодії університету не лише з бізнесом, але й з органами влади та громадянським суспільством. Ця модель передбачає створення партнерств між цими чотирма «спіралями» для спільного вирішення регіональних проблем та досягнення сталого розвитку.

5. Комерціалізація наукових розробок – це процес перетворення наукових ідей, винаходів, технологій, результатів досліджень та інших форм інтелектуальної власності в комерційно успішні продукти,

⁸ Макуріна О.А., Хожило І. І. Система вищої освіти України в умовах війни: аспекти стійкості. *Державне будівництво*. 2022. No2(32). С. 106-117.

послуги, ліцензії або інші форми, що приносять економічну вигоду. Університет в цьому процесі виступає як посередник між наукою та бізнесом, забезпечуючи ідентифікацію та оцінку комерційного потенціалу розробок, тобто виявлення серед наукових здобутків тих, що мають реальний ринковий попит та здатні принести прибуток.

6. Ефективна реалізація інноваційної функції університету має значний позитивний вплив на створення нових робочих місць, розвиток стартапів та комерціалізацію наукових розробок безпосередньо призводять до створення нових робочих місць, особливо у високотехнологічних та інноваційних галузях, що сприяє зменшенню безробіття та підвищенню рівня зайнятості населення.

7. Університет, як осередок знань, експертизи та інновацій, може суттєво збагатити процес стратегічного планування, а місцева влада отримує доступ до кваліфікованих кадрів та наукових досліджень для вирішення нагальних проблем регіону.

АНОТАЦІЯ

Університет, як суб'єкт регіональної політики, відіграє ключову роль у розвитку території, виступаючи генератором знань, інновацій та кваліфікованих кадрів. Взаємодія університету з регіональними стейкхолдерами в публічному просторі базується на кількох основних складових, включаючи освітню діяльність, що забезпечує потреби регіонального ринку праці. Науково-дослідна робота, спрямована на вирішення місцевих проблем, є ще однією важливою складовою, як і інноваційна діяльність, що сприяє розвитку регіональної економіки. Основна мета дослідження направлення на виокремлення функцій університету в публічному просторі на регіональному рівні. Формування основних складових взаємодії між університетом та міською радою. Запропоновано варіанти Взаємозв'язку університету та регіональної економіки через підготовку кадрів. Проведене дослідження показало, що університет є активним учасником формування та реалізації регіональної політики, впливаючи на соціальний, економічний та культурний розвиток території.

Література

1. Карпенко О., Лях Т., Гунько С. Публічний простір як інструмент розвитку соціальної згуртованості громади. *Ввічливість. Humanitas* 10.2 2023. С. 218-224.
2. Кушнір О.К. Фінансування освіти як запорука сталого розвитку економіки. *Кредиту ПО Нікіфоров* 2023. С. 72-78.

3. Терещук В.І. Освіта задля сталого розвитку: медійний вимір проблеми. *Інтегровані комунікації* 2024. С. 211-217.

4. Калашнікова С., Оржель О. Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»* 2022. С. 89-129.

5. Бородієнко О., Вітренко Ю., Воробйова О., Ворона В., Дебич М., Кущенко О., Паламарчук О., Слюсаренко О., Ж. Таланова Ж., Ткаченко В. Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Кущенко, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 152 с. ISBN 978-617-7644-58-2

6. Самойлов П. Л. Участь університетів у регіональних інноваційних екосистемах, європейський досвід. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки* 1 2018. С. 150-166.

7. Вавіліна Н. В. Роль і функції ЗВО в умовах інноваційної економіки. *Інформація, аналіз, прогноз–стратегічні важелі ефективного державного управління: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7 листопада 2019 р.*//*МОН України; УкрІНТЕІ [та ін.]–Київ: УкрІНТЕІ, 2019.–268 с. (2019): 59.*

8. Макуріна О.А., Хожило І. І. Система вищої освіти України в умовах війни: аспекти стійкості. *Державне будівництво*. 2022. No2(32). С. 106-117.

Information about the authors:

Makurin Andrii Andvreevich,

Doctor of Economic Sciences, Professor

Dnipro University of Technology

19, av. Dmytra Yavornytskoho, Dnipro, 49005, Ukraine

Makurina Oleksandra Andreevna,

Postgraduate Student at the Department
of Public Administration and Management

Dnipro University of Technology

19, av. Dmytra Yavornytskoho, Dnipro, 49005, Ukraine